

Allmänt om tillståndsplikten för detaljhandel med tobaksprodukter och nikotinvätskor samt om anmälningsplikt för partihandel

Enligt 44 § tobakslagen (549/2016) får tobaksprodukter och nikotinvätskor säljas eller på annat sätt överlåtas i detaljhandel endast om den kommun där försäljningsstället ligger har beviljat ett detaljhandelstillstånd för försäljningsstället och tillståndshavaren. Innehavaren av tillståndet får sälja både tobaksprodukter och nikotinvätskor. Näringsidkare som har ett detaljhandelstillstånd enligt den tidigare tobakslagen (693/1976), bör göra en anmälan till kommunen innan försäljningen av nikotinvätskor inleds.

Partihandel med tobaksprodukter och nikotinvätskor får bedrivas av den som har gjort en skriftlig anmälan om saken till den kommun där försäljningsstället ligger, i enlighet med tobakslagen 50 §.

Försäljningstillståndet ska hållas framlagt för kunderna vid försäljningsdisken.

Tillståndet ansöks om hos kommunen där försäljningsstället för tobaksprodukter och nikotinvätskor ligger. Detaljhandelstillstånd för försäljning från ett mobilt fortskaffningsmedel beviljas av den sökandes hemkommun. **Anmälan om försäljning av nikotinvätskor görs till den kommun som beviljat detaljhandelstillståndet.** Innehavaren av ett detaljhandelstillstånd ska underrätta kommunen ifall de uppgifter som angetts i tillståndsansökan eller i anmälan om detaljhandel med nikotinvätskor ändras, samt om försäljningen upphör.

Anmälan om partihandel görs till den kommun där försäljningsplatsen ligger. En motsvarande anmälan bör göras innan verksamheten väsentligen ändras och då verksamheten upphör.

En elektroniskt inlämnad ansökan/anmälan vidarebefordras automatiskt till behandling hos myndigheterna i rätt kommun.

Näringsidkaren kan lämna in ansökan/anmälan i skriftligt format rakt till den tillsynsmyndighet som beviljar tillstånd i kommunen. På Valvira hemsida www.valvira.fi/web/sv/tobak kontrollera kontaktuppgifterna till de myndigheter som beviljar tillstånd genom att från listan på kommuner välja den kommun där försäljningsstället ligger.

Enligt 2 § 1 mom. 1 punkten i tobakslagen avses med tobaksprodukter produkter som kan förbrukas och som helt eller delvis består av tobak (nicotiana).

Enligt 2 § 1 mom. 19 punkten i tobakslagen avses med nikotinvätska vätska som innehåller nikotin och är avsedd för förångning med hjälp av en elektronisk cigarett och som inte innehåller mer nikotin än 20 milligram per milliliter och inte ska användas för de ändamål som avses i 3 § 1 mom. i läkemedelslagen (395/1987).

Anvisningar för ifyllande av blanketten

ÄRENDET FÖR ANSÖKAN/ANMÄLAN

På blanketten ska antecknas huruvida man ansöker om ett nytt detaljhandelstillstånd eller anmäler om förändringar i uppgifterna i tillståndsansökan eller om upphörande av försäljning. Med blanketten kan man dessutom göra en anmälan om försäljning av nikotinvätskor samt inledande av partiförsäljning, om väsentliga ändringar i verksamheten och om upphörande av verksamheten. En ny ansökan om detaljhandelstillstånd eller anmälan om partiförsäljning kan göras genom en skriftligen

eller elektroniskt. Anmälan om försäljning av nikotinvätskor eller ändring av uppgifter som har uppgetts i en tidigare tillståndsansökan, samt anmälan om upphörande av försäljning, kan tillsvidare inte göras elektroniskt, utan anmälan ska lämnas in till kommunen i skriftlig form.

Då man ansöker om ett nytt tillstånd ska man uppge huruvida man ansöker om tillstånd för obegränsad tid eller för en begränsad tid. Detaljhandelstillståndet kan beviljas för en begränsad tid, om arten av verksamheten är för en bestämd tid. Ett tillstånd för begränsad tid beviljas för högst ett år. Om man ansöker om ett försäljningstillstånd för en begränsad tid, ska man i ansökan uppge tiden för vilken tillståndet ansöks, och anledningen till att verksamheten sker under en begränsad tid. Då man ansöker om ett nytt tillstånd, ska man uppge planerat datum för verksamhetens inledande.

Om ärendet gäller ändring av uppgifter som har uppgetts i en tidigare anmälan om försäljning av nikotinvätskor, eller i en tillståndsansökan för detaljhandel eller i en anmälan om partiförsäljning, antecknas numret för det tidigare beviljade detaljhandelstillståndet eller anmälan om partiförsäljning som ändringen berör. I ansökan ska dessutom uppges förändringens art (med ett kryss) och tidpunkten då förändringen verkställs. På blanketten har antecknats de punkter för vilka man kan ansöka om ändring av tillståndet/anmälan. I övriga fall kan det bli fråga om ett nytt tillstånd, exempelvis då adressen för näringsidkaren eller detaljhandelsplatsen ändras.

Med blanketten kan man meddela om att detaljhandeln med tobaksprodukter och nikotinvätskor eller partiförsäljning upphör. Då uppges tidpunkten då försäljningen upphör och numret på tillståndet eller anmälan som upphörandet berör.

1. UPPGIFTER OM DEN SÖKANDE/ANMÄLAREN

Detaljhandelstillståndet för tobaksprodukter och nikotinvätskor kan beviljas ett samfund eller en person (privat näringsidkare). I ansökan/anmälan ska antecknas den sökandes namn eller samfundets firmanamn (samfundets namn enligt handelsregisterutdraget), kontaktuppgifter samt företags- och organisationsnummer (FO-nummer). Om den elektroniska blanketten används, ska den sökande/anmälaren redan då ha ett FO-nummer då ansökan/anmälan anhängiggörs.

2. KONTAKTPERSON ELLER OMBUD (MED FULLMAKT)

På blanketten ska uppges namnet på, och kontaktuppgifterna för, kontaktpersonen eller ombudet. Ombudet ska ha fullmakt, förutom då ombudet är en advokat eller ett offentligt rättsbiträde. Fullmakten ska insändas som bilaga till blanketten.

Fullmakten för ombudet behöver inte skickas in om försäljningstillståndet söks/anmälan görs med den elektroniska blanketten. I sådana fall ska man i fältet för tilläggsupplysningar i den elektroniska blanketten ge en utredning om ombudets behörighet. Myndigheten kan dock föreskriva att fullmakten insänds om det finns anledning att ifrågasätta ombudets behörighet eller behörighetens omfattning (lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), 9 §, 2 mom.).

3. UPPGIFTER OM PLATSEN FÖR DETALJHANDEL/PARTIHANDEL

På blanketten ska uppges namnet på platsen för detaljhandel med tobaksprodukter och nikotinvätskor (marknadsföringsnamn), besöksadress, kommun och övriga kontaktuppgifter. Om ärendet är en anmälan om förändring av namnet på försäljningsstället, uppges även det tidigare namnet på försäljningsstället.

Om man ansöker om tillstånd för detaljhandel med tobaksprodukter och nikotinvätskor för flera än ett försäljningsställe, ska man med skilda ansökningar ansöka om enskilt tillstånd för varje försälj-

ningsställe. Om anmälan om försäljning av nikotinvätskor eller partihandel görs för flera än ett försäljningsställe, ska anmälan likväl göras enskilt för varje försäljningsställe.

4. TYP AV AFFÄRSRÖRELSE

På blanketten uppges typen av affär som fungerar som plats för detaljhandel eller partihandel med tobaksprodukter och nikotinvätskor.

Med specialaffär avses ett försäljningsställe med egen ingång, som nästan uteslutande säljer sådana produkter som avses i tobakslagen, om produkterna och deras varumärken inte är synliga från utsidan av försäljningsstället.

5. BESLUTET POSTAS

Sökanden ska uppge huruvida beslutet om försäljningstillståndet ska postas till den sökande eller till ombudet.

Försäljning av tobaksprodukter och nikotinvätskor får inte påbörjas innan kommunen har beviljat tillstånd för verksamheten.

Kommunen gör inte ett beslut med anledning av en anmälan om detaljhandel med nikotinvätskor eller om partihandel. Kommunen meddelar utan dröjsmål näringsidkaren om att kommunen emottagit anmälan om detaljhandel med nikotinvätskor eller om partihandel. Näringsidkaren får inleda försäljning enligt anmälan då denne av kommunen fått meddelandet om att anmälan emottagits.

6. TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OM DEN SÖKANDE/ANMÄLAREN

Sökanden/anmälaren kan uppge på vilket språk denne önskar utföra ärenden (finska eller svenska). Sökanden/anmälaren måste också uppge att denne är myndig eftersom en förutsättning för beviljande av tillstånd är att sökanden uppnått myndighetsåldern. Dessutom uppges försäljningstillståndets/anmälningsärendets postadress, faktureringsadress och namnet på betalaren. En sökande/anmälare som önskar använda nätfakturer, ska på blanketten uppge adressen för nätfakturer samt nätfakturaoperatören. Nätfaktureringen fungerar endast då kommunen ifråga använder nätfakturering.

7. VAROR TILL FÖRSÄLJNING

På blanketten ska uppges en redogörelse för vilka produkter ansökan om detaljhandelstillstånd eller anmälan gäller. Den sökande/anmälaren ska uppge om tillståndsansökan/anmälan gäller detaljhandel med endast tobaksprodukter eller nikotinvätskor eller med båda dessa produktgrupper.

Om det senare sker en förändring i tillståndsinnehavarens/partihandlarens produktsortiment, är denna skyldig att anmäla detta till kommunen. Informationen om vilka slags produkter som säljs på försäljningsstället är viktig för kommunen eftersom övervakningsavgiften beror på om man vid försäljningsstället säljer endast tobaksprodukter eller nikotinvätskor, eller båda produktgrupper. Uppgifterna ger även information om hur stort övervakningsbehovet är för försäljningsstället. Till exempel om tillståndsinnehavaren i sin ansökan om detaljhandelstillstånd har meddelat att denne endast säljer tobaksprodukter, och senare utvidgar utbudet till att innefatta även nikotinvätskor

8. PLACERING AV OCH ANTAL FÖRSÄLJNINGSDISKAR

Enligt tobakslagen ska den sökande/anmälaren ge en redogörelse för antalet försäljningsdiskar och deras placering på försäljningsstället.

Försäljaren ska närvara vid försäljningsdisken så att denna fortlöpande kan övervaka köpsituationen. Således ska försäljningsdisken placeras i affärslokalen så att fortlöpande övervakning av försäljningssituationen är möjlig. Med försäljningssituation avses en kombination av val av produkt, betalning och mottagande produkten.

Redogörelse för placeringen av försäljningsdiskar på försäljningsstället

På blanketten ska uppges var försäljningsdiskarna är placerade på försäljningsstället. Om det finns försäljningsdiskar annanstans än i den omedelbara närheten av kassor eller info- eller betjäningsspunkter, ska den sökande bifoga till blanketten försäljningsställets planritning, på vilken man har noterat placeringen av sådana försäljningsdiskar. Med hjälp av planritningen bedöms om försäljningsdiskarna har placerats så att köpsituationen fortlöpande kan övervakas.

Med mobila försäljningsdiskar avses särskilt de försäljningsvagnar som typiskt används i trafikmedel, exempelvis på tåg eller i flygplan. När det gäller mobila försäljningsdiskar behöver man inte bifoga planritningen över försäljningsstället.

Antalet försäljningsdiskar

På blanketten ska uppges antalet försäljningsdiskar på försäljningsstället. Med antalet försäljningsdiskar avses det maximala antalet självständiga diskar för kundbetjäning som samtidig är i användning på försäljningsstället, och som har funktioner för överlåtelse av, och kassaverksamhet för, tobaksprodukter och nikotinvätskor. Med försäljningsdisk avses alla sådana självständiga kundbetjäningsskåp på ett försäljningsställe, där tobaksprodukter eller nikotinvätskor överläts eller där de kan betalas.

9. REDOGÖRELSE FÖR PLACERING AV PRODUKTER OCH REDSKAP AVSEDDA I TOBAKSLAGEN VID FÖRSÄLJNINGSDISKEN

Näringsidkaren ska på blanketten redogöra för placeringen av tobaksprodukter, tobakssurrogat, rökstillbehör, elektroniska cigaretter och nikotinvätskor vid försäljningsdisken. En redogörelse ska således ges för samtliga produkter vars försäljning till minderåriga är förbjuden.

Vid placering av produkterna ska man beakta det förbud mot framläggande som gäller detaljhandel (tobakslagen 71 §) samt tobakslagens övriga bestämmelser om placering, som till exempel förbudet mot marknadsföring (68 §) och fortlöpande övervakning av köpsituationen (55 §).

Tobaksprodukter, tobakssurrogat, elektroniska cigaretter, nikotinvätskor och deras varumärken får inte hållas synliga i detaljhandel med tobaksprodukter, tobakssurrogat, rökstillbehör, tobaksimitationer, elektroniska cigaretter eller nikotinvätskor (tobakslagen 71 §). Förbudet mot framläggande gäller inte sådana rökstillbehör och tobaksimitationer som inte är försedda med ett varumärke för tobaksprodukter, tobakssurrogat, elektroniska cigaretter eller nikotinvätskor.

Produkterna får dock vara framlagda på ett försäljningsställe med egen ingång om försäljningsstället nästan uteslutande säljer sådana produkter som avses i tobakslagen, och produkterna och deras varumärken inte är synliga från utsidan av försäljningsstället. Sådana försäljningsställen är bland annat s.k. tobaksaffärer eller affärer som specialiserat sig på elektroniska cigaretter (hädanefter specialaffär). Förbudet mot framläggande gäller utgångsmässigt inte heller vid partihandel. Ifall partihandelsstället har detaljhandelsverksamhet med produkter avsedda i tobakslagen, så gäller förbudet för framläggande till den delen även partihandelsstället.

I den mån framläggande är tillåtet, bör man vid framläggande och placeringen av produkterna ta i beaktande tobakslagens marknadsföringsförbud (tobakslagen 68 §) samt Valviras anvisning om reklamföretag framläggande och placering av produkter avsedda i tobakslagen (se anvisningarna

nedan). Det här kan aktualiseras bland annat vid framläggande av produkter avsedda i tobakslagen i specialaffärer eller i partihandelsaffärer.

Framläggande och placering av produkter är reklamässigt bland annat i följande fall:

Anvisningar om placering av tobaksprodukter och nikotinvätskor för specialaffärer och partihandel

Tobaksprodukter, tobakssurrogat, röktilbehör, tobaksimitationer, elektroniska cigaretter eller nikotinvätska får inte marknadsföras (tobakslagen 68 §). Förbudet gäller också placering och uppvisande av produkter i den mån framläggande är tillåtet enligt tobakslagen.

Placeringen och uppvisande av produkter är reklamässig i bl.a. följande fall:

- en produkt eller en del av produkterna åtskiljs i en egen hylla, eller synligheten av produkterna framhävs på något sätt
- produkter har placerats i den omedelbara närheten av barnprodukter eller produkter som huvudsakligen intresserar dem som är yngre än 18 år (sötsaker, serietidningar m.m.) (vid övervägandet ska man beakta försäljningsstället storlek)
- priset på en enskild produkt framhävs på något sätt
- namn eller andra kännetecken på produkter uppvisas annanstans än på detaljhandelsförpackningar
- det används annonser med reklamässiga slagord på försäljningsstället
- de lagstadgade varningarna på försäljningsförpackningarna om men för hälsan övertäcks
- synligheten av varningarna om men för hälsan annars försvåras i försäljningssituationen
- det används framträdande anslag med texten K/F-18 för att fästa uppmärksamheten
- det lagstadgade anslaget med säljförbud som varnar om beroende ligger i bakgrunden, eller texten står med mindre bokstäver än den på andra anslag eller anslaget med K/F-18

Exemplen ovan är baserade på nuvarande beslut som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) har gjort med stöd i tobakslagstiftningen.

Vid försäljningsdiskar för tobaksprodukter och nikotinvätskor ska ett anslag som informerar om åldergränser för försäljningen finnas väl synligt för kunderna. (tobakslagen 549/2016 53 §). Anslaget om säljförbud ska placeras vid varje försäljningsdisk för tobaksprodukter och nikotinvätskor.

10. BILAGOR

På blanketten uppges totala antalet bilagor som bifogas blanketten. Åtminstone planen för egenkontroll, som gäller ett visst försäljningsställe, ska bifogas till ansökan/anmälan.

Plan för egenkontroll

Till blanketten ska, som ett skilt dokument, bifogas en godtagbar plan för egenkontroll som den sökande/anmälaren har upprättat och som uppfyller kraven i social- och hälsoministeriets förordning om detaljhandel med tobaksprodukter och motsvarande produkter (593/2016). Om näringsidkaren fyller i en elektronisk tillståndsansökan ska planen för egenkontroll ingå som en bifogad fil. Valvira har upprättat anvisningar om egenkontrollplaner för näringsidkare. Anvisningen har som

bilaga en färdig modell för plan för egenkontroll. Modellen kan fyllas i elektroniskt och sparas på datorn. Därifrån kan den bifogas som en fil till den elektroniska ansökningsblanketten. Anvisningen i sin helhet finns på Valvira webbplats (www.valvira.fi) och i portalen suomi.fi.

Planritning över försäljningsstället

Till blanketten ska bifogas en planritning över försäljningsstället endast för de försäljningsställen där försäljningsdiskarna inte ligger i den omedelbara närheten av kassor eller info- eller betjäningsskåp. Det ska framgå från planritningen att försäljaren av tobaksprodukter och nikotinvätskor fortlöpande kan övervaka köpsituationen (se punkt 8 i anvisningarna.). Om den elektroniska blanketten används, kan planritningen bifogas som en fil. I annat fall ska planritningen skickas in separat per post/e-post till den myndighet som behandlar ansökan/anmälan.

Övriga bilagor

Till blanketten kan bifogas övriga bilagor, exempelvis fotografier av tobaksprodukter i försäljningsdiskarna, som illustrerar framläggande eller placeringen av tobaksprodukterna. Även ombudets fullmakt ska bifogas till blanketten (se undantagen i punkt 2 i anvisningarna).

11. TILLÄGGSUPPLYSNINGAR

Om den sökande/anmälaren önskar meddela om någonting, för vilket det inte finns en lämplig punkt, kan man använda detta utrymme.

I fältet för tilläggsupplysningar ska ges en redogörelse över ombudets behörighet, om tillståndet söks eller anmälan görs med den elektroniska blanketten och ombudets fullmakt inte har bifogats till den elektroniska blanketten (se punkt 2 i anvisningarna.).

12. SÖKANDENS/ANMÄLARENS ELLER OMBUDETS UNDERSKRIFT

Ansökan ska vara officiellt undertecknad. De personer som har rätt att teckna namnet för samfund (bolag, andelslag och föreningar) och stiftelser framgår ur respektive aktuella register.

En tillståndsansökan/anmälan som inkommit till myndigheten behöver inte kompletteras med en underskrift, om dokumentet innehåller uppgifter om avsändaren och om det inte finns anledning att betvivla dokumentets autenticitet och integritet (lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), 9 §, 2 mom.).